

Облікова картка НДДКР

Державний обліковий номер: 0209U006999

Державний реєстраційний номер: 0108U007013

Відкрита

Дата реєстрації: 07-10-2009

1. Етапи виконання

Номер етапу: 1

Назва етапу: Класифікація одиниць різнорівневої системи кримськотатарської мови

Початок етапу: 05-2008

Закінчення етапу: 09-2009

Вид звітнього документа: Остаточний звіт

2. Виконавець

Назва організації: Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського

Код ЄДРПОУ/ІПН: 02070967

Підпорядкованість: Міністерство освіти і науки України

Адреса: 01042м.,Київ, вул.Івана Кудрі, 33

Телефон: (0652) 637-589

E-mail: nik@tnu. crimea. ua

3. Власник результатів НДДКР (продукції)

Назва організації: Інститут енергозбереження та енергоменеджменту Національного технічного університету України "Київський Політехнічний Інститут"

Код ЄДРПОУ/ІПН: 00027677

Адреса: пр. Перемоги 37, м. Київ, Київ, 03056, Україна

Підпорядкованість: Міністерство освіти і науки України

Телефон: 0442048428

E-mail: auek@ukr.net

4. Джерела та напрями фінансування

Підстава для проведення робіт: 34 - договір (замовлення) з центральним органом виконавчої влади, академією наук (головними розпорядниками бюджетних коштів на проведення НДДКР)

КПКВК: 2201030

Напрямок фінансування: 2.1 - фундаментальні дослідження

Джерела фінансування

Джерело фінансування: 7713 - кошти держбюджету

Фактичний обсяг фінансування за звітний етап: 40 тис. грн.

5. Науково-технічна робота

Назва роботи (укр)

Класифікація одиниць різнорівневої системи кримськотатарської мови

Назва роботи (англ)

The classification of wide-level system units of Crimean Tatar language

Реферат (укр)

Звіт про НДР: 134с., джерел - 75. Об'єкт дослідження - кримськотатарська мова. Мета роботи: дослідження і класифікація одиниць різнорівневої системи мови, створення програмного модуля електронного словника лінгвістичних відповідностей, який дозволяє заповнити словник лексикою і редагувати. У зв'язку з поставленою метою необхідно було вирішити наступні задачі: 1. класифікувати одиниці кримськотатарської мови на матеріалі сучасних художніх текстів; 2. вивчити слово як базовий конструкт кримськотатарського речення; 3. визначити мовностилістичні характеристики художнього тексту; 4. виявити шляхи виникнення неологізмів в кримськотатарській мові; 5. охарактеризувати особливості складнопідрядних речень степового діалекту кримськотатарської мови; 6. описати теоретичні питання дослідження дієслова минулого часу дійсного способу, синтетичну форму минулого часу дієслова дійсного способу на -ды/; 7. вказати лексико-семантичні особливості соціальних діалектів; 8. виконати морфемний аналіз звукозображальних основ в кримськотатарській мові; 9. порівняти афікси присудковості в турецькій і кримськотатарській мовах; 10. досліджувати закономірності функціонування одиниць внутрішньої побудови кримськотатарської мови, завершити роботу із створення словника лінгвістичних відповідностей. Методи дослідження кримськотатарської мови - методи комп'ютерної лексикографії, метод обмеженої вибірки, порівняно-порівняльний і компонентний аналіз, класифікація і узагальнення звукосимволічного і звуконаслідувального матеріалу мови для виявлення відповідних рис звукозображальності, статистичний аналіз і експеримент. Розглянуто способи творення нових слів в кримськотатарській мові: морфологічний, синтаксичний, виявлені okazionalni або стилістичні неологізми, охарактеризовані шляхи калькування і запозичення, описані особливості соціальних діалектів: жаргон, арг, сленг, комп'ютерний жаргон, чинники жаргонізації соціальних діалектів, образні, емоційні і експресивні засоби кримськотатарської мови, схожість і відмінності афіксів присудковості в кримськотатарській і турецькій мовах, позначені категоріально-семантичні особливості взаємодії слів-конструктів, досліджена типологія іменних частин мови і дієприкметників в кримськотатарській і російській мовах, визначені функції слова в контексті, розроблені принципи індексування словоформ і граматичні параметри відбору і фіксації словоформ по частининомовній приналежності лексичних одиниць російської і кримськотатарської мов для двомовного словника лінгвістичних відповідностей на матеріалі російської і кримськотатарської мов, створена бета-версія електронного російсько-кримськотатарського словника лінгвістичних відповідностей.

Реферат (англ)

Report on SRW: 134p., sources - 75. A research object is a Crimean Tatars language. Purpose of work: research and classification units of the different levels system of language, creation of the programmatic module of electronic dictionary of linguistic accordance's, which allows filling a dictionary a vocabulary and editing. In connection with the put purpose needs was to decide the followings tasks: to classification units of Crimean Tatars language on material of modern artistic texts; to study a word as base constructs of Crimean Tatars suggestion; to define linguistically and stylistically descriptions of artistic text; to expose the ways of origin of neologisms in a Crimean Tatars language; to describe the features of complex sentences of steppe dialect of Crimean Tatars language; to describe the theoretical questions of research of verb of past tense of indicative, synthetic form of past tense of verb of indicative on -ды/; to specify lexically and semantically features of social dialects; to execute the morphemically analysis of bases which represent sounds in a Crimean Tatars language; to compare affixes of predicate are in the Turkish and Crimean Tatars languages; to explore conformities to the law of functioning of units of internal construction of Crimean Tatars language, complete work on creation of dictionary of linguistic accordance's. Methods of research of Crimean Tatars language are methods of computer lexicography, method of the limited selection, comparatively-comparable and component analysis, classification and generalization of words which represent sounds and onomatopoetically material of language for the exposure of the proper lines which represent sounds, statistical analysis and experiment. The methods of

making up new words are considered in a Crimean Tatars language: morphological, syntactic, occasional or stylistic neologisms is exposed, the ways of tracing and borrowing are described, the features of social dialects are described: jargon, Argo, slang, computer jargon, factors of jargonization of social dialects, vivid, emotional and expressive facilities of Crimean Tatars language, likenesses and distinctions of affixes of predicated are in Crimean Tatars and Turkish languages, the category-semantic features of co-operation of construct words are marked, typology of nominal parts of speech and participles is explored in Crimean Tatars and Russian languages, the functions of word are certain in a context, principles of indexation of word-parts and grammatical parameters of selection and fixing of word-parts are developed on belongings to parts of speech of lexical units of the Russian and Crimean Tatars languages for the bilingual dictionary of linguistic accordance's on material of the Russian and Crimean Tatars languages, the beta version of electronic Russian and Crimean Tatars dictionary of linguistic accordance's is created.

Індекс УДК: 81'0, 81'1 (=512.145)

Коди тематичних рубрик НТІ: 16.21.25

6. Науково-технічна продукція (НТП)

НТП 1

Назва продукції (укр): Класифікація одиниць різнорівневої системи кримськотатарської мови

Назва продукції (англ): The classification of wide-level system units of Crimean Tatar language

Очікувані результати: Російсько-кримськотатарський словник лінгвістичних відповідностей

Галузь застосування:

Опис продукції (укр): Здійснено класифікація одиниць різнорівневої системи кримськотатарської мови і створена бета-версія електронного російсько-кримськотатарського словника лінгвістичних відповідностей.

Соціально-економічна спрямованість НТП:

Стадія завершеності НТП: Звіт по НДДКР

Впровадження НТП: Впроваджено

Строки впровадження: 2009р.

Виробник продукції: ТНУ ім. В.І. Вернадського

Споживачі продукції: Результати НДР, опубліковані наукові статті реалізуються в учбовому процесі у вищих учбових закладах АРК, ТНУ, РВУЗ КІПУ (Республіканський вищий учбовий заклад Кримський інженерно-педагогічний університет), КРІПКО (Кримський республіканський інститут підвищення кваліфікації і освіти).

Перспективні ринки: навчальні заклади України

Права інтелектуальної власності: Підготовлена заявка на реєстрацію авторського права на твір

Форми та умови передачі продукції: Продаж продукції

7. Бібліографічний опис

1.Меджитова Э.Н. Къырымтатар чёль шивесининъ муреккеп шарт табилий джумлелернинъ базы хусусиетлери //Культура народов Причерноморья, № 147, 2008. - С. 33-35. 2.Бекирова Л.И. Теоретические вопросы исследования прошедшего времени глагола изъявительного наклонения в крымскотатарском языке// Ученые записки ТНУ.-Т. 20(59).- №5.- 2008.- С.88-97 3.Бекирова Л.И. Функционирующая форма глагола изъявительного наклонения прошедшего времени на -ды в современном крымскотатарском языке// Культура народов Причерноморья, № 140, 2008.-С. 36-40. 4.Чанталова Г.Ш. Къырымтатар тилинде ичтимаий шивелер акъкъында// Культура народов Причерноморья, № 141, 2008. - С. 109-111. 5.Меметова Э.Ш. Лингвостилистические характеристики текста// Культура народов Причерноморья, № 141, 2008.- 98-100 6.Аджимуратова З.Н. Морфемный состав звукоизобразительных корней и основ// Культура народов Причерноморья, № 141, 2008. - С. 100-102. 7.Аджимуратова З.Н. Звукообразительная лексика кримськотатарської мови: Автореф. дис. канд. філол. н. 10.02.13 - мови народів Азії, Африки, аборигенних народів Америки та Австралії.- Київ, 2008.- 24 с. 8.Оказ Л.С., Алиева В.Н. Типологически значимые аспекты сопоставления грамматических категорий крымскотатарского и русского языков (именные части речи)// Культура народов Причерноморья, № 147.- Т.2, 2008.- С. 96 - 99. 9.Меметов И. А.

Сравнительная типология тюркских языков (на примере аффиксов сказуемости турецкого и крымскотатарского языков)// Ученые записки ТНУ.-Т. 22(61).- №3.- 2009 .- С. 53-56. 10. Оказ Л.С., Алиева В.Н. Сопоставительная типология причастий крымскотатарского и русского языков// Ученые записки ТНУ.-Т. 22(61).- №3.- 2009.-С. 42-47. 11.Бекирова Л.И. Функции и семантика прошедшей формы глагола изъявительного наклонения -макъта эди в современном крымскотатарском языке// Ученые записки ТНУ.-Т. 22(61).- №3.- 2009. 12.Меметов А., Алиева В.Н., Оказ Л.С., Потапова Е.В. Опыт создания русско-крымскотатарского словаря лингвистических соответствий //Megaling' 2008, Крым, Партенит, 22-28 сентября 2008. - С. 228-229. 13. Кубединова Л.Ш., Широков К.В. Система словоизменительных признаков имени существительного в электронном грамматическом словаре крымскотатарского языка //Megaling' 2008, Крым, Партенит, 22-28 сентября 2008. - С. 226. электронном грамматическом словаре крымскотатарского языка //Megaling' 2008, Крым, Партенит, 22-28 сентября 2008. - С. 226.

8. Звітна документація

Кількість сторінок в звіті: 134

Мова звіту: Російська

Кількість файлів у звіті: 1

9. Заключні відомості

Перелік осіб-виконавців

Аджимуратова З.Н.

Алієва В.М.

Бекірова Л.І.

Кубедінова Л.Ш.

Меджитова Е. Н.

Меметов І.А.

Меметов А.

Меметова Е.Ш.

Оказ Л.С.

Потапова О.В.

Чанталова Г.Ш.

Керівник організації:

Бержанський Володимир Наумович

Керівники роботи:

Меметов Айдер

**Керівник відділу реєстрації наукової діяльності
УкрІНТЕІ**

Юрченко Т.А.